

Хороновський О. І.

*кандидат юридичних наук,
здобувач відділу аспірантури і докторантури
Національна академія Служби безпеки України*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІЙ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ НА ШКОДУ ЕКОНОМІЧНИМ ІНТЕРЕСАМ ДЕРЖАВИ

Слід зазначити, що міжнародно-правове регулювання у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави проявляється у впливі на міждержавні взаємовідносини за допомогою реалізації норм міжнародного права. Дія норм міжнародного права – це процес його дії (впливу) на міжнародні відносини. Це обумовлено тим, що міжнародне право виступає як координатор і правовий регулятор міжнародних відносин. У силу цього відносини, які складаються між державами, носять юридичний і владний характер, тому що держави хоча й добровільно, але узгоджено беруть на себе певні обов'язки і за їхнє дотримання відповідають перед міжнародним співтовариством.

Першим із злочинів, який можна віднести до транснаціональної організованої злочинності на шкоду економічним інтересам держави, є фальшивомонетництво. Поширеність цього злочину призвела до укладення 20.04.1929 у Женеві Міжнародної конвенції щодо боротьби з підробкою грошових знаків, яка ратифікована СРСР 03.05.1931. Зазначений акт є першою повноцінною багатосторонньою міжнародно-правовою угодою, спрямованою на протидію транснаціональному злочину на шкоду економічним інтересам держави [1].

Безумовно, що основоположним міжнародним актом у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави є Статут ООН [2].

Цей документ є загальним багатостороннім міжнародним договором, який заклав фундамент сучасного міжнародного правопорядку, встановив основні міжнародно-правові принципи та визначив норми поведінки держав та інших суб'єктів міжнародного права на світовій арені. Зауважимо, що один із напрямків діяльності ООН є сприяння в укладанні міжнародних договорів та угод щодо боротьби з транснаціональною злочинністю.

Особливе місце в структурі ООН у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави займає Комісія із запобігання злочинності й кримінального правосуддя в складі Економічної й Соціальної ради ООН. Щодо результатів її діяльності, то, наприклад, у межах Комісії в 1996 році була підготовлена й прийнята 51-ою сесією Генеральної Асамблеї ООН Декларація про злочинність і суспільну безпеку. У ній, зокрема, було вказано, що всі держави-члени ООН повинні взяти на себе публічне зобов'язання взаємно співробітничати з метою запобігання транснаціональній злочинності, зокрема організованій злочинності, незаконному обороту наркотиків і зброї, контрабанді різних видів заборонених товарів, торгівлі людьми, терористичним актам, корупції й відмиванню злочинних доходів [3]. Крім того, Комісією розроблено, а Генеральною Асамблеєю ООН прийнято Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності, яка ратифікована в Україні 04.02.2004 [4].

Особливе значення у вирішенні проблеми міжнародно-правового регулювання у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави посідає боротьба з відмиванням злочинних доходів. На міжнародному рівні ці питання почали підніматись з кінця 80-х років. Зобов'язання щодо криміналізації вперше включено в Конвенцію ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, яка ратифікована в Україні 25.04.1991 [5].

У липні 1989 року за рішенням наради на вищому рівні країн «великої сімки» в Парижі створено організацію «Financial Action Task Force on Money Laundering» (FATF) – Спеціальну фінансову комісію з проблем відмивання грошей. FATF є міждержавною організацією, основним завданням якої є розробка і сприяння здійсненню стратегії боротьби з відмиванням грошей як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Зараз FATF налічує 39 постійних членів. В основному це держави – члени Організації економічного співробітництва і розвитку, а також дві міжнародні організації – Європейська комісія і Рада співробітництва держав Персидської затоки.

У 1990 році FATF прийнято «Сорок рекомендацій» в якості міжнародного стандарту програм боротьби з відмиванням грошей. Вони містять найважливіші положення стосовно криміналізації відмивання доходів. Цей документ, як зазначається, є своєрідною «конституцією» у сфері протидії «брудним грошам» [6, с. 183]. «Рекомендації» не є міжнародною угодою, але держави беруть на себе зобов'язання боротися з відмиванням грошей шляхом їх реалізації. Незважаючи на їх рекомендаційний характер, вони справили великий вплив на національне законодавство багатьох країн і розвиток міжнародного співробітництва у боротьбі з відмиванням грошей. В Україні, зокрема спільною постановою Кабінету Міністрів України та Національного Банку України від 28.08.2001 № 1124 «Про

Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)» зобов'язано органи виконавчої влади, банківські та інші фінансові установи керуватися у своїй діяльності зазначеними Рекомендаціями [7].

Рекомендації містять декілька блоків питань, які стосуються безпосередніх заходів з протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави, зокрема:

- обов'язкова ідентифікація клієнтів фінансовими установами;
- вжиття тимчасових і конфіскаційних заходів;
- удосконалення регулювання фінансових систем і нагляд за їх діяльністю;
- введення систем внутрішнього контролю і обов'язкових повідомлень про підозрілі операції;
- міжнародне співробітництво, взаємна правова допомога та екстрадиція [7].

Окрім вищевказаних рекомендацій, FATF систематично готує звіти та аналітичні документи щодо удосконалення напрямків боротьби з відмиванням грошей. Незважаючи на те, що звіти та консультації FATF мають рекомендаційний характер, на сучасному етапі при розробці внутрішнього законодавства про боротьбу з відмиванням грошей Україна не може не враховувати документів, прийнятих в системі FATF. Саме з урахуванням цих документів прийнято чинний Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [8].

Завдяки вказаним міжнародним стандартам криміналізації відмивання злочинних доходів держави, з одного боку, отримали можливість здійснювати кримінальне переслідування винних осіб, з іншого, створені правові підстави для всіх форм міжнародного співробітництва у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави.

Питання міжнародно-правового регулювання предмета нашого дослідження постійно вирішуються в рамках таких організацій, як Рада Європи та Європейський Союз. Це зумовлено особливостями регіонального розвитку, геополітичного положення країн-учасників вказаних організацій та їх спільними інтересами.

Так, Рада Європи стала фактично першою європейською інституцією, в яку Україна увійшла повноцінним членом у 1995 році. Набувши членства у Раді Європи, наша країна взяла на себе низку зобов'язань у сфері реформування чинного законодавства на основі норм та стандартів Ради Європи, і більшість з них виконала. У рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи, які стосуються боротьби зі злочинністю, постійно підкреслюється, що у довгостроковій перспективі боротьба з транснаціональним сегментом організованої злочинності стає головним напрямом міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях, провідною сферою роботи правоохоронних структур, законодавчих органів, уряду та громадських організацій усіх країн світу [9, с. 109].

Діяльність Ради Європи поширюється на такі сфери, як протидія корупції, відмиванню грошей, кіберзлочинності та іншим формам транснаціональної організованої злочинності, які самі по собі чи в сукупності наносять шкоду економічним інтересам держави.

Необхідно зазначити, що вчинення транснаціональних злочинів на шкоду економічним інтересам держави в більшості випадків вчиняється за участю та/або пособництва чиновників різного рівня. Визнаючи виникнення цього відносно нового феномену «транснаціональної корупції», Радою Європи прийнято Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією, яку ратифіковано в Україні 18.10.2006 [10].

Ця конвенція містить розгорнуті формулювання складів корупційних злочинів. У ній містяться положення, що зобов'язують держави-учасники криміналізувати прояви транснаціональної корупції, зокрема:

- підкуп іноземних державних посадових осіб;
- підкуп членів іноземних державних зборів;
- підкуп посадових осіб міжнародних організацій;
- підкуп членів міжнародних парламентських зборів;
- підкуп суддів і посадових осіб міжнародних судів.

Одночасно учасники конвенції зобов'язались кваліфікувати в якості кримінальних злочинів відмивання доходів від злочинів, пов'язаних з корупцією та правопорушеннями, які стосуються операцій з рахунками. Надалі, прийнято Додатковий протокол до цієї конвенції, який містить стандарти криміналізації корупційних дій іноземних третейських судів (арбітрів) та іноземних присяжних засідателів [11].

Також, Україна приєдналась до Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією, яку ратифіковано в Україні 16.03.2005 [12]. Основна мета цієї конвенції є запровадження правових механізмів захисту осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, у тому числі встановлення можливості отримати компенсацію за заподіяну шкоду.

У зв'язку з набуттям для України чинності Цивільної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією наша держава з 01.01.2006 Україна стала членом створеної у 1999 році Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO). Приєднавшись до GRECO, Україна стала учасником моніторингу виконання рекомендацій щодо запобігання і протидії корупції, і зобов'язалась приймати участь у процесі взаємної оцінки в рамках Групи. Відповідно до Порядку участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 № 1371, відповідальним за співпрацю з GRECO визначено НАЗК, Мін'юст, МЗС, МВС, НПУ, СБУ за участю Офісу Генерального прокурора [13].

Під егідою Ради Європи також укладено Конвенцію про відмивання, пошук, арешт

та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом [14], що стала правовою базою Європейського співробітництва у цій сфері. В Україні вказану конвенцію ратифіковано 17.12.1997.

Подальший розвиток питання міжнародно-правового регулювання у протидії відмиванню грошей набули у зв'язку з прийняттям Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму, яка ратифікована в Україні 17.11.2010 [15].

Щодо протидії транснаціональній злочинності у сфері кіберпростору, що також має безпосереднє відношення до предмета нашого дослідження, розвиток європейського співробітництва у цій сфері, пов'язаний з прийняттям Європейської конвенції про кіберзлочинність, яка ратифікована в Україні 07.09.2005 [16].

В рамках Ради Європи прийнято, а Україною ратифіковано ряд інших конвенцій, які так чи інакше спрямовані на протидію транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави, зокрема: Європейська конвенція про видачу правопорушників [17]; Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах [18]; Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах [19]; Конвенція про передачу засуджених осіб [20].

В Європейському Союзі також прийнято ряд документів, спрямованих на протидію транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави.

Беручи до уваги масштаби та тенденції розвитку транснаціональної організованої злочинності, 28.04.1997 Радою ЄС ухвалено План дій щодо боротьби з організованою злочинністю («Амстердамський план дій»). Серед його основних положень містилась вказівка, що передбачала укладення з країнами-кандидатами пакту про співпрацю у боротьбі зі злочинністю та наголошувалось

на важливості тіснішої співпраці з іншими країнами, зокрема, Україною [21].

В цілому співробітництво між Україною та ЄС у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави є достатньо активним. На першому етапі співробітництво ґрунтувалось на Угоді про партнерство і співробітництво, підписаній у Люксембурзі 14.06.1994 [22], і здійснювалось на підставі Плану дій Європейського Союзу в галузі юстиції та внутрішніх справ, погодженого на IV засіданні Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС 12.12.2001 [23]. Цей план заклав фундамент для такого співробітництва, але надалі, 18.06.2007 у м. Люксембурзі Радою з питань співробітництва Україна – ЄС затверджено оновлений План дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки [24].

План дій у сфері юстиції, свободи та безпеки передбачав співробітництво по ряду ключових напрямків правоохоронної сфери, у тому числі щодо боротьби з організованою злочинністю, відмиванням грошей, корупції, підробки документів, правовому співробітництву у кримінальних справах тощо.

Ще однією з угод про співробітництво України з ЄС є Угода про участь України у програмі «Креативна Європа» (2021–2027), ратифікована в Україні 15.12.2021, відповідно до якої українська держава спільно з країнами ЄС приймає участь у боротьбі з порушеннями, шахрайством та іншими злочинами, що стосуються фінансових інтересів ЄС шляхом обміну інформації та проведення адміністративних розслідувань, включаючи виїзні перевірки та інспекції, на території України [25].

Правовим підґрунтям співробітництва України з ЄС у галузі протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави є також положення третього розділу (юстиція, свобода та безпека) Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої

сторони, ратифікованої в Україні 16.09.2014 [26]. Відповідно до ст. 22 Угоди сторони зобов'язались співпрацювати у попередженні та боротьбі, зокрема, з:

- контрабандою товарів;
- економічними злочинами, у тому числі злочинами у сфері оподаткування;
- корупцією як у приватному, так і в державному секторі;
- підробкою документів;
- кіберзлочинністю.

Згідно з положеннями цієї статті, таке співробітництво передбачає обмін практичним досвідом, у тому числі щодо методик розслідування та криміналістичних досліджень, інформацією, персоналом, вирішення питань, пов'язаних із захистом свідків та жертв злочинів. Стаття 20 Угоди передбачає співробітництво між ЄС та Україною з метою запобігання та боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів та фінансуванням тероризму, у тому числі взаємодію на оперативному рівні та імплементацію стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF). Згідно з ст. 24 Угоди, сторони зобов'язались розвивати співробітництво у кримінальних справах, включаючи питання взаємної правової допомоги та екстрадиції [26].

Однією з основних форм взаємодії сторін у сфері боротьби з транснаціональною організованою злочинністю на шкоду економічним інтересам держави є Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво, ратифікована в Україні 12.07.2017 [27]. Угода передбачає, крім обміну інформацією, співробітництво може включати, відповідно до визначених Рішенням Ради Європу завдань Європолу, обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, інформацією про методи запобігання злочинності, участь у навчальних заходах, а також надання консультацій та підтримки в окремих кримінальних розслідуваннях. Компетентними українськими

органами, відповідальними за реалізацією угоди, є НПУ, МВС, ДПС, СБУ, ДСФМ, НАБУ, Офіс Генерального прокурора [27].

Також, необхідно акцентувати увагу на Угоді між Україною та Європейською організацією з питань юстиції від 27.06.2016, ратифікованої в Україні 08.02.2017, метою якої є посилення співробітництва між Україною і Євроюстом у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю [28]. Серед основних повноважень Євроюсту слід виділити:

- звернення до компетентних органів держав-учасниць із запитом про розслідування чи переслідування в судовому порядку конкретних дій, координацію між державами, створення спільних груп з розслідування, надання необхідної інформації;
- забезпечення інформування компетентними органами держав один одного про розслідування і кримінальне переслідування;
- сприяння компетентним органам у забезпеченні максимально ефективної координації розслідувань та судових переслідувань;
- надання допомоги для поліпшення співробітництва між компетентними національними органами влади;
- направлення запитів про надання правової допомоги та ін. Компетентним органом в Україні для виконання цієї Угоди є ОГП [28].

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що незважаючи на наявні позитивні результати міжнародно-правового регулювання протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави, у цій сфері існує низка невирішених питань і проблем об'єктивного і суб'єктивного характеру, які потребують вирішення.

До проблем правового характеру відноситься перш за все існування неузгодженості положень кримінального законодавства різних країн, при якому одні й ті самі діяння отримують різні оцінки з позиції національних систем права. Головним шляхом подолання вказаної проблеми є уніфікація національних систем насамперед кримінального і кримінально-процесуального законодавства

окремих країн і їх приведення у відповідність до основних міжнародно-правових документів, що містять стандарти криміналізації транснаціональних злочинів та взаємодії органів, що здійснюють протидію злочинності.

На ефективність взаємодії правоохоронних органів різних держав у протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави впливають характер загальнополітичних стосунків між цими державами, наявність між ними воєнних та політичних конфліктів, територіальних претензій тощо. Недостатній рівень співробітництва може бути обумовлений недостатністю фінансових та матеріальних ресурсів у державі як на утримання правоохоронної системи в цілому, так і на матеріально-технічне забезпечення підрозділів, що безпосередньо забезпечують взаємодію з зарубіжними партнерами.

В якості перешкоди належній співпраці також відзначається проблема корумпованості урядів деяких держав, які не зацікавлені в налагодженні співробітництва у сфері боротьби з організованою злочинністю, оскільки таке співробітництво може підірвати позиції самих корумпованих осіб або навіть уряду в цілому.

Анотація

У статті розглянуто основні міжнародно-правові акти, які ратифіковані Україною та безпосередньо регламентують діяльність правоохоронних органів у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави. Визначено, що основоположним міжнародним актом у вказаній сфері є Статут ООН, який заклав фундамент сучасного міжнародного правопорядку, встановив основні міжнародно-правові принципи та визначив норми поведінки держав та інших суб'єктів міжнародного права на світовій арені. Акцентовано увагу на питаннях боротьби з відмиванням злочинних доходів, які мають особливе значення у вирішенні досліджуваної проблеми. Зокрема, відмічена важливість FATF, та її вплив на розвиток боротьби з легалізацією «брудних» коштів в Україні. Розглянуто особливості взаємодії України з Радою Європи та Європейським Союзом. Виділено основні європейські конвенції, учасником яких є Україна, та обґрунтовано їх вагоме значення у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності на шкоду економічним інтересам держави. Серед основних проблем міжнародно-правового регулювання зазначеної сфери виділено: існування неузгодженості положень кримінального законодавства різних країн, при якому одні й ті самі діяння отримують різні оцінки з позиції національних систем права; наявність між державами воєнних та політичних конфліктів, територіальних претензій тощо; недостатність фінансових та матеріальних ресурсів у державі як на утримання правоохоронної системи в цілому, так і на матеріально-технічне забезпечення підрозділів, що безпосередньо забезпечують взаємодію

Також, суттєвою перешкодою на шляху виконання ряду запитів під час розслідування транснаціональних злочинів на шкоду економічним інтересам держави можуть бути обмеження у наданні витребуваної інформації, які передбачені національним законодавством іноземних держав. У зв'язку з цим інформація по ряду питань фінансово-економічної діяльності фізичних та юридичних осіб, можливо причетних до транснаціонального злочинного бізнесу або їх контрагентів, правоохоронними органами зарубіжних держав може надаватися в обмеженому вигляді або взагалі не надаватися. Особливо це стосується випадків, коли запитана інформація містить відомості, що становлять комерційну, банківську або податкову таємницю.

Таким чином, транснаціональна організована злочинність на шкоду економічним інтересам держави є проблемою багатьох держав, тому національне законодавство в цій сфері не може не враховувати закордонного досвіду. У цьому випадку акти міжнародно-правового регулювання слід розглядати як прагнення до розроблення єдиних правових засад щодо запобігання даному виду злочинності.

з зарубіжними партнерами; корумпованість урядів деяких держав, які не зацікавлені в налагодженні співробітництва у сфері боротьби з організованою злочинністю, оскільки таке співробітництво може підірвати позиції самих корумпованих осіб або навіть уряду в цілому; обмеження у наданні витребуваної інформації (відомості, що становлять комерційну, банківську або податкову таємницю), які передбачені національним законодавством іноземних держав.

Ключові слова: міжнародно-правове регулювання, транснаціональна організована злочинність на шкоду економічним інтересам держави, міжнародна угода, відмивання грошей, транснаціональна корупція.

Khoronovskyi O. I. International legal regulation in the field of combating transnational organized crime to the harm of the state economic interests

Summary

The article examines the main international legal acts that have been ratified by Ukraine and directly regulate the activities of law enforcement agencies in the field of countering transnational organized crime to the harm of the state economic interests. It was determined that the fundamental international act in the certain field is the UN Charter, which laid the foundation of the modern international legal order, established the main international legal principles and determined the norms of behavior of states and other subjects of international law on the world stage. Attention is focused on issues of combating money laundering, which are of particular importance in solving the investigated problem. In particular, the importance of the FATF and its influence on the development of the fight against the legalization of «dirty» funds in Ukraine was noted. Peculiarities of Ukraine's interaction with the Council of Europe and the European Union are considered. The main European conventions, of which Ukraine is a party, are highlighted, and their significant importance in the field of combating transnational organized crime to the harm of the state economic interests is substantiated. It is highlighted the main problems of international legal regulation of the mentioned sphere: the existence of inconsistencies in the provisions of the criminal legislation of different countries, in which the same acts receive different assessments from the standpoint of national legal systems; between states exist military and political conflicts, territorial claims, etc.; insufficient financial and material resources in the state both for the maintenance of the law enforcement system as a whole and for the material and technical support of units that directly ensure interaction with foreign partners; the corruption of the governments of some states, which are not interested in establishing cooperation in the field of combating organized crime, because such cooperation can undermine the positions of the corrupt individuals themselves or even the government as a whole; restrictions on the provision of requested information (a commercial, banking or tax secret), which are provided by the national legislation of foreign countries.

Key words: international legal regulation, transnational organized crime to the harm of the state economic interests, international agreement, money laundering, transnational corruption.

Список використаних джерел:

1. Теорія та практика міжнародного кримінального права: підручник / за ред. проф. Н. А. Зелінської. Одеса : Фенікс, 2017. 582 с.
2. Статут ООН : веб-сайт. URL: <https://www.un.org/ru/about-us/un-charter/full-text> (дата звернення 25.01.2023).
3. Про злочинність і суспільну безпеку: Декларація ООН від 12.12.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_371#Text (дата звернення 25.01.2023).
4. Проти транснаціональної організованої злочинності: Конвенцію ООН від 15.11.2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text (дата звернення 25.01.2023).

5. Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин : Конвенцію ООН від 20.12.1988. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text (дата звернення 25.01.2023).
6. Захаров В. П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: теоретико-правовий аспект. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. Львів, 2014. № 801. С. 180–186.
7. Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) : постанова Кабінету Міністрів України та Національного Банку України від 28.08.2001 № 1124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1124-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.01.2023).
8. Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення 25.01.2023).
9. Леган, І. М. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії транснаціональній злочинності [Текст] : монографія. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 328 с.
10. Про боротьбу з корупцією : Кримінальна конвенція Ради Європи від 27.01.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text (дата звернення 25.01.2023).
11. Про боротьбу з корупцією : Додатковий протокол до Кримінальної конвенції Ради Європи від 15.05.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_172#Text (дата звернення 25.01.2023).
12. Про боротьбу з корупцією : Цивільна конвенція Ради Європи від 04.11.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text (дата звернення 25.01.2023).
13. Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна : постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 № 1371. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.01.2023).
14. Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом : Конвенція Ради Європи від 08.11.1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_029#Text (дата звернення 25.01.2023).
15. Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму : Конвенція Ради Європи від 16.05.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text (дата звернення 25.01.2023).
16. Про кіберзлочинність : Конвенція Ради Європи від 23.11.2001. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text (дата звернення 25.01.2023).
17. Про видачу правопорушників : Європейська конвенція Ради Європи від 13.12.1957. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text (дата звернення 25.01.2023).
18. Про взаємну допомогу у кримінальних справах : Європейська конвенція Ради Європи від 20.04.1959. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text (дата звернення 25.01.2023).
19. Про передачу провадження у кримінальних справах : Європейська конвенція Ради Європи від 15.05.1972. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_008#Text (дата звернення 25.01.2023).
20. Про передачу засуджених осіб : Конвенція Ради Європи від 21.03.1983. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_025#Text (дата звернення 25.01.2023).
21. Боротьба з відмиванням грошей: Комплексний порівняльно-правовий аналіз відповідності законодавства України *acquis* Європейського Союзу в сфері боротьби та запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом : веб-сайт. URL: <https://just.odessa.gov.ua/files/upload/files/23.pdf> (дата звернення 25.01.2023).

22. Про партнерство і співробітництво : Угода між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text (дата звернення 25.01.2023).
23. План дій Європейського Союзу в галузі юстиції та внутрішніх справ : План дій між Україною та ЄС від 12.12.2001. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_494#Text (дата звернення 25.01.2023).
24. План дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки : План дій між Україною та ЄС від 18.06.2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_956#Text (дата звернення 25.01.2023).
25. Угода про участь України у програмі «Креативна Європа» (2021-2027) : Угода між Україною та ЄС від 12.10.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-21#Text (дата звернення 25.01.2023).
26. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода між Україною та ЄС від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення 25.01.2023).
27. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво : Угода між Україною та Європол від 14.12.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#Text (дата звернення 25.01.2023).
28. Угода між Україною та Європейською організацією з питань юстиції : Угода між Україною та Євроюстом від 27.06.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_024-16#Text (дата звернення 25.01.2023).